

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

شناسایی چارچوب قانونی گزیر (Resolution) برای بانک‌های اسلامی

لیلا محرابی

MBRI -PN-97001

یادداشت سیاستی

فروردین ۱۳۹۷

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه‌شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی‌کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می‌باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

شناسایی چارچوب قانونی گزیر (Resolution) برای بانک‌های اسلامی

لیلا محرابی^۱

چکیده

امروزه بانکداری اسلامی با سرعت قابل توجهی در حال رشد است و تأثیر بالقوه آن بر ثبات مالی جهانی را نمی‌توان نادیده گرفت. پس از بحران مالی جهانی (اقتصادی و بانکی)، ارکان نظام خاص ورشکستگی نهادهای مالی (حل و فصل یا گزیر) از توجه ویژه‌ای برخوردار گردید. علاوه بر این، استانداردهای بین‌المللی بسیاری برای حل و فصل بانک‌های آسیب‌دیده (متوقف، ورشکسته) توسط هیأت ثبات مالی به تدریج برای ارائه ویژگی‌های کلیدی رژیم (نظام) گزیر در مورد نهادهای مالی توسعه یافت. لذا با توجه به اهمیت موضوع، در این مقاله سعی شده است با روش تحلیلی-توصیفی، پس از شناسایی ساختار حاکمیتی منحصربه‌فرد و نقش مقام مسئول و هیأت شریعت در مسأله گزیر برای بانک‌های اسلامی، خصوصیات و ویژگی‌های ابزارهای متعارف گزیر معرفی و قابلیت بکارگیری آنها در بانک‌های اسلامی به منظور انطباق با شریعت مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. در پایان نیز بر مبنای نتایج بدست آمده، پیشنهادات سیاستی در زمینه برنامه گزیر بانک‌های اسلامی ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: بانک اسلامی، حل و فصل بانک‌ها، برنامه گزیر بانک اسلامی، ابزارهای گزیر.

طبقه‌بندی JEL: H12, G28, G21, G01

^۱ پژوهشگر، پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی ج.ا.ا.؛ L.mehrab@mbri.ac.ir

۱ مقدمه

امروزه، فعالیت نهادهای مالی تأمین‌کننده خدمات بانکداری منطبق بر شریعت میان کشورهای مسلمان و غیرمسلمان به سرعت در حال می‌باشد که به طور فزاینده به یک جزء و بخش مهم از نظام مالی جهانی تبدیل شده است. این در حالی است که شکست و عدم موفقیت بانک‌های بزرگ اسلامی تأثیر قابل توجهی بر ثبات مالی جهانی می‌تواند داشته باشد. پس از بحران مالی جهانی (اقتصادی و بانکی)، ارکان نظام خاص ورشکستگی نهادهای مالی (حل و فصل یا گزیر) از توجه ویژه‌ای برخوردار گردید. علاوه بر این، استانداردهای بین‌المللی بسیاری برای حل و فصل بانک‌های آسیب‌دیده (متوقف یا ورشکسته) توسط هیأت ثبات مالی (FSB)^۱ برای ارائه ویژگی‌های کلیدی رژیم (نظام) گزیر در مورد نهادهای مالی توسعه یافت. این ویژگی‌ها، مجموعه‌ای از استانداردها در راستای حصول اطمینان از اجرای رژیم‌های گزیر ملی است که بتواند به مقامات و مسئولین گزیر قدرت لازم برای حل و فصل و بازسازی موسسات مالی را به شیوه‌ای منظم و بدون قرار گرفتن در معرض زیان با حفظ تداوم کارکردهای اقتصادی را بدهد.

هیأت مذکور مجموعه‌ای از عناصر اصلی چارچوب گزیر را رسیدن به نتیجه مطلوب ارائه می‌دهد. این خدمات شامل تعیین یک مقام خاص برای نظام گزیر است که با قدرت خود، کنترل یک نهاد دارای مشکل را در دست گرفته و با استفاده از طیف گسترده‌ای از ابزارها از جمله تغییر ساختار مالی الزام‌آور، ادغام اجباری، تجدید ساختار بدهی و انتقال دارایی‌ها و بدهی به حل و فصل و بازسازی بانک‌ها می‌پردازد. با این اوصاف، با توجه به ویژگی‌های خاص نظام بانکداری اسلامی، شناسایی چارچوب گزیر برای بانک‌های اسلامی از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. زیرا بانک‌های اسلامی از ریسک شکست در ایمن نیستند و چارچوب‌های قانونی برای حل و فصل بانک‌های آسیب‌دیده مورد نیاز است.

به طور کلی، ویژگی‌های خاص بانک‌های اسلامی از جمله مشارکت در ریسک و رویکرد محافظه‌کارانه به سرمایه‌گذاری احتمال کاهش ریسک‌های کلی شکست (ورشکستگی) را افزایش می‌دهد. با این وجود، بانک‌های اسلامی نیز در برابر بحران همانند بانک‌های متعارف آسیب‌پذیر هستند. نهادها و موسسات مالی اسلامی مختلف از جمله بانک‌ها، طی دو دهه گذشته، بحران مالی را تجربه کرده‌اند. لذا نظام بانکداری اسلامی نیز نیازمند تدابیر مقامات ملی و مسئولین می‌باشد. بنابراین حصول اطمینان کشورها با وجود بانک‌های اسلامی برای داشتن چارچوب‌های قانونی و مقرراتی در تسهیل منظم امور مربوط به نظام حل و فصل (گزیر) بانک‌ها اهمیت فراوانی دارد.

با توجه به موارد فوق و ویژگی‌های خاص نظام بانکداری اسلامی می‌توان گفت که کلیه شاخص‌های کلیدی هیأت مذکور برای بانک‌های اسلامی کاربردی نیست. زیرا آنها در قالب نظام بانکداری متعارف ایجاد و هیچ شرایط و قیود ویژه‌ای را برای بانک‌های اسلامی در نظر نمی‌گیرد. از این‌رو، انجام اقداماتی در کاربردی نمودن و استفاده از رژیم گزیر متعارف برای نظام اسلامی ضروری می‌باشد. در این راستا، هیئت خدمات مالی اسلامی (IFSB)^۲ در مباحث اخیر خود به ارزیابی قابلیت کاربرد رژیم گزیر متعارف برای بانک اسلامی پرداخته است.

لذا با توجه به اهمیت موضوع، این تحقیق به دنبال پاسخ به این سوال است که بهترین شیوه عملیاتی قابل کاربرد برای نظام گزیر در بانک‌های اسلامی چیست. برای این منظور لازم است طیف وسیعی از مسائل حقوقی که می‌تواند مرتبط با نظام گزیر

¹ Financial Stability Board

² Islamic Financial Services Board

(حل و فصل) بانک اسلامی و کمک به ارتقای ثبات مالی باشد، مورد شناسایی قرار گیرد. با توجه به کمبود مطالعات انجام شده در این حوزه، این مقاله به دنبال ارائه مباحث مقدماتی و کاربردی در مورد مسائل کلیدی گزیر است. در این تحقیق ابتدا به بررسی مسائل مربوط به گزیر از جمله چارچوب‌های نهادی و نقش مقام مسئول گزیر و هیأت شریعت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در ادامه کاربرد انواع مختلف ابزارهای گزیر متعارف در بانکداری اسلامی مورد بررسی و شناسایی قرار می‌گیرد. در پایان مقاله نیز پیشنهاداتی برای طراحی چارچوب‌های قانونی منطبق بر شریعت در بانک‌های اسلامی ارائه می‌شود.

۲ مبانی نظری

چارچوب‌های قانونی و سیاسی برای حل و فصل (نظام گزیر) بانک در بسیاری از کشورهای دارای نظام بانکداری اسلامی، به عنوان یک اصل کلی، به خوبی توسعه نیافته است. متأسفانه تعداد بسیار کمی از این کشورها، برای بانک‌های متعارف یا اسلامی خود چارچوب گزیر تخصصی در نظر گرفته‌اند. اما در بیشتر کشورها، این موضوع در چارچوب ورشکستگی شرکت‌های بزرگ آورده شده است. به گونه‌ای که چارچوب‌های گزیر برای بانک‌های تخصصی ایجاد شده قابل تمایز بین بانک‌های متعارف و اسلامی نیست. تنها استثنا قابل توجه به این رویکرد در مالزی مشاهده می‌شود که با تصویب قانون خدمات مالی اسلامی سال ۲۰۱۳ یک چارچوب گزیر خاص برای بانک‌های اسلامی در نظر گرفته‌اند.

تعداد بسیار کمی از کشورها با سیستم بانکداری اسلامی موضوع حل و فصل موسسات مالی اسلامی را تجربه نموده‌اند. در مواجهه با شکست و بحران، موسسات مالی بسیاری از کشورها حمایت مالی دولت را برای حفظ ثبات مالی انتخاب می‌کنند. این رویکرد به خصوص در دو دهه اخیر گذشته توسط بانک‌های متعددی از جمله بانک اسلامی دبی، خانه مالی کویت، بانک الرجیحی عربستان، بانک اسلامی الهلال ابوظبی و بانک اسلامی نور دبی وجود داشته است که البته چند استثناء از جمله مورد مالزی برای نجات نهادهای مالی بحران‌زده با کمک منابع دولتی وجود دارد که در سال ۱۹۹۷، به اجرای یک طرح امداد و نجات از طریق ادغام اجباری چند بانک مجبور گردید. مثال دیگر فاینانس ایهلاس^۱ ترکیه است که تحت قانون عمومی ورشکستگی شرکت‌های بزرگ حل و فصل شد و همچنین بانک آسیای ترکیه نیز از سال ۲۰۱۵ اقدام به بازسازی خود تحت چارچوب گزیر عمومی بانک نموده است. (سلمان، ۲۰۰۷)

در این میان، ارزیابی انطباق ابزارهای گزیر خاص با اصول شریعت با توجه به ویژگی‌ها و خصوصیات خاص بانکداری اسلامی و تفاسیر مختلف شریعت توسط فقه و مذاهب مختلف اسلامی با محدودیت‌های زیادی روبرو است. برای مثال، چگونگی تعیین دارایی‌ها و بدهی‌های مختلف (حسابرسی صورت‌های مالی) در مذاهب گوناگون و همچنین، آنچه ممکن است توسط یک فقیه مجاز باشد و توسط فقیه دیگر به صورت خلاف آن در نظر گرفته شود، اهمیت زیادی دارد. چنین عدم اطمینان ممکن است پیامدهایی را برای حل سریع یک بانک اسلامی با اطمینان کافی از معاملات منطبق با شریعت، به همراه داشته باشد. بنابراین طراحی چارچوب گزیر بانک برای به حداقل رساندن این ریسک‌ها و ثبات نظام مالی از اهمیت قابل توجهی برخوردار می‌باشد. در این راستا، چالش‌های خاصی در طراحی یک چارچوب گزیر برای کشورهایی که دارای هر دو نظام بانکداری متعارف و اسلامی هستند، ایجاد می‌شود. لذا با توجه به چارچوب قانونی و نظارتی، ممکن است نهادهایی که به انجام فعالیت‌های بانکداری اسلامی می‌پردازند به صورت یک بانک کاملاً اسلامی و یا به عنوان یک شعبه اسلامی در یک بانک متعارف فعالیت داشته باشند. علاوه بر این، بسیاری از کشورها (مانند اندونزی و مالزی) نیز مجوز ایجاد شرکت‌های تابعه بانکداری اسلامی از بانک‌های متعارف

¹ Bail-out

² IHLAS FINANS

را صادر نموده‌اند. به هر صورت، زمانی که چنین فعالیت‌های بانکداری اسلامی در کنار بانک‌های متعارف وجود دارد، تعامل بین رژیم متعارف و بانک‌ها/شعبه‌های اسلامی باید با دقت بیشتری در چارچوب گزیر در نظر گرفته شود.

۲،۱ تعریف گزیر

تعاریف متعددی برای عبارت resolution به کار رفته است از جمله رفع، (مشکل و غیره) حل، برطرف سازی، علاج. در این میان، گزیر به عنوان بهترین پیشنهاد با مفهوم علاج کردن و چاره‌نمودن برای آن تعریف شده است. درواقع، به فرآیندی اطلاق می‌شود که با هدف حل و فصل دائمی مشکلات بانک در معرض ناتوانی مالی یا توقف مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس استانداردهای بین‌المللی تدوین شده توسط هیات ثبات مالی هدف از گزیر حل و فصل مشکلات بانک به گونه‌ای است که ثبات نظام مالی و اقتصادی کشور به خطر نیفتد، فعالیت‌های کلیدی بانک از جمله خدمات پرداخت و تسویه تداوم یابد و نیازی به کمک مالی دولت و استفاده از منابع رای دهندگان برای نجات بانک نباشد. (FSB, 2014)

با توجه به انواع نظام‌های ورشکستگی میان ورشکستگی و گزیر تفاوت وجود دارد. در واقع هنگامی که نهادهای غیر مالی دچار توقف می‌شوند از قوانین ورشکستگی عادی استفاده می‌شود. در حالی که در مورد نهادهای مالی دارای اهمیت سیستمی از قوانین و مقررات گزیر (Resolution) استفاده می‌شود. تفاوت مهم دیگر این دو شیوه در زمان آغاز و صدور حکم یا فرمان گزیر و ورشکستگی است. در حالی که صدور حکم ورشکستگی منوط به توقف بنگاه از پرداخت دیون، شکایت به دادگاه و صدور حکم قضایی است. آغاز گزیر بدون نیاز به حکم دادگاه و شکایت گرما و تنها با نظر مقام ناظر مالی یا مقام دیگری که قانون مشخص کرده است انجام می‌شود. به علاوه بر اساس استانداردهای هیات ثبات مالی، گزیر باید پیش از ناتوانی مالی بنگاه و از بین رفتن کل سرمایه آن آغاز شود. (طالبی و شریف‌زاده، ۱۳۹۴)

۳ مسایل نهادی در گزیر بانک‌های اسلامی

استانداردهای بین‌المللی برای ایجاد مقام مسئول گزیر ممکن است به طور گسترده برای هر دو سیستم بانکداری متعارف و اسلامی مناسب باشد. به طور کلی، ویژگی‌های کلیدی این استانداردها نیازمند حوزه‌های قضایی و یا مراجع ذی‌صلاح برای تعیین و توانمندسازی یک مقام گزیر با اختیارات لازم و کافی، استقلال عملیاتی، یک ساختار حاکمیتی و نظارتی قوی و منابع کافی می‌باشد. همچنین حصول اطمینان از مراجع قدرتی گزیر در راستای داشتن تخصص کافی، دانش و ظرفیت انسانی برای اجرای اقدامات گزیر ضروری است. لذا به نظر نمی‌رسد مشکلی در تعیین یک مقام گزیر برای یک نظام بانکداری اسلامی با پیروی از این اصول، وجود داشته باشد.

با توجه به اهمیت موضوع، همیشه این سوال در سیستم‌های بانکداری دوگانه مطرح است که کدامین ویژگی به عنوان بهترین و مناسب‌ترین روش برای تعیین مقام مسئول گزیر بانک‌های اسلامی عمل می‌کند. به طور کلی، یک مقام گزیر اسلامی جداگانه برای رسیدگی به خصوصیات عملیات اسلامی ممکن است در کشورهایی با نظام بزرگ بانکداری اسلامی ترجیح داده شود. درواقع، رویکرد اتخاذ شده توسط یک مقام تصمیم‌گیر، در ایجاد اطمینان از درک کامل وی از عملیات مالی اسلامی و داشتن اختیارات شفاف از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. علاوه بر این، مواقعی که یک حوزه قضایی اقدام به ایجاد مقام گزیر جداگانه برای بانک‌های متعارف و اسلامی می‌کند، لذا مکانیسم‌های موثر برای هماهنگی و همکاری بین دو سازمان و همچنین تعیین اینکه کدام یک از این دو مقام هدایت روند حل و فصل (گزیر) را انجام دهند، بسیار مهم خواهد بود.

¹ Bankruptcy

در طراحی یک رژیم گزیر سازگار با شریعت نیز بایستی از روند حل و فصل منظم توسط ترتیبات نهادی اطمینان حاصل گردد. اهمیت مسأله زمانی است که لازم است روند حل و فصل و اقدامات گزیر منطبق با شریعت باشد. در این حالت، ترتیبات نهادی برای صدور گواهینامه انطباق نباید اختیارات و استقلال تصمیم‌گیران گزیر را تضعیف کند و یا مانعی برای حل و فصل سریع و منظم به شمار آید. در این راستا، نقش هیأت‌های شریعت^۱ (در صورت وجود) در تضمین انطباق گزیر با اصول شریعت، باید به دقت در نظر گرفته شود.

۴ نیروهای گزیر

ویژگی‌های کلیدی هر چارچوب گزیر بانک، طیف وسیعی از قدرت گزیر قابل استفاده برای مقام مسئول گزیر را در برمی‌گیرد. در این راستا، برای تأثیرگذاری بیشتر گزیر بایستی به صراحت اختیار و قدرت کافی به مقام گزیر برای داشتن کنترل موثر بانک و انجام اقدامات بازسازی مناسب داده شود. در صورت امکان، مقام مسئول گزیر باید انواع قدرت‌های بازسازی و ابزارهای مناسب برای ثبات و بازسازی یک موسسه را داشته باشند. برای داشتن یک قدرت گزیر فعال در رابطه با بانک‌های اسلامی، باید ویژگی‌های منحصر بفرد مدل کسب و کار در آن منعکس شود. چارچوب قانونی مناسب برای حل و فصل (گزیر) باید انگیزه‌ها و محرک‌های کمی و یا کیفی را برای بانک‌های در معرض گزیر فراهم نماید. برای بانک‌های متعارف، ابزار کمی تا حد زیادی منعکس‌کننده مدل کسب و کار ناشی از "فرض‌گرفتن و وام‌دهی" است که با شاخص‌هایی از جمله نسبت ضعیف کفایت سرمایه قانونی (CAR) و مشکلات نقدینگی مداوم (به عنوان مثال، ناتوانی در پرداخت بدهی در نتیجه ورشکستگی) نشان داده می‌شود. در مورد بانک‌های اسلامی، استفاده از ابزارهای گزیر متعارف ممکن است با توجه به تفاوت موجود در مدل کسب و کار (به شدت متکی بر فروش، اجاره و ترتیبات سود و زیان) مشکل ساز باشد. در مدل سنتی مبتنی بر شریعت ورشکستگی زمانی ایجاد می‌شود که یک بدهکار دچار مشکل در ترازنامه (بیشتر بودن بدهی‌ها از دارایی‌ها) و جریان نقدی درآمد (عدم وجود دارایی‌های نقد کافی برای پرداخت بدهی در یک زمان مشخص) گردد. از این‌رو، ابزارها و روش‌های گزیر بایستی با مدل کسب و کار بانک‌ها به منظور جلوگیری از مشکلات ناشی از ثبات مالی، متناسب باشد.

به طور کلی، چارچوب قانونی برای برنامه گزیر بانک‌های اسلامی باید به صراحت طیف گسترده‌ای از قدرت‌ها را به منظور تسهیل گزیر فراهم نماید. در این میان، ویژگی‌های کلیدی هیأت ثبات مالی در ارتباط با قدرت و اقتدار شامل موارد ذیل است: جایگزین مدیریت ارشد؛ برعهده‌گرفتن کنترل رسمی (دولتی) و قراردادان یک بانک تحت مدیریت رسمی؛ تحمل تعلیق و در صورت لزوم باقی ماندن در سمت و در نهایت بازسازی بانک. به طور معمول، موارد مذکور در شروع برنامه گزیر برای حمایت از توسعه موثر قدرت و تکنیک‌های تجدید ساختار به کار گرفته می‌شود.

در استفاده از قدرت گزیر در زمینه بانک اسلامی، چارچوب قانونی باید ایجاد ثبات مالی را به عنوان یک هدف اصلی در نظر بگیرد. اعمال برخی از قدرت‌های گزیر ممکن است به عنوان تعدی به حقوق مالکیت فردی مدعیان یک بانک اسلامی (مانند

^۱ بررسی تجربه نظارت شرعی، حاکی از آن است که اکثر بانک‌ها و مؤسسات اسلامی فعال در کشورهای مختلف، به تعبیر گوناگونی مانند شورای تخصصی فقهی، شورای فقهی، هیأت شریعت، کمیته شریعت، حسابرسان داخلی، حسابرسان شریعت یا حسابرسان خارجی و غیره، به این موضوع پرداخته‌اند و نقش حصول اطمینان از انطباق با شریعت عملیات بانکداری را در بانک‌ها برعهده دارند. در برخی کشورها از جمله برونی، مراکش، نیجریه، سودان و امارات هیأت شریعت متمرکز راه‌اندازی شده است. در کشورهایی همچون مالزی و پاکستان، بانک مرکزی و کمیته اوراق‌بهدار، به ترتیب هیأت‌های شریعت جداگانه‌ای دارند. در اندونزی، اعضای نظارتی جداگانه برای بانک‌ها و شرکت‌های اوراق‌بهدار وجود دارد و کویت نیز دارای هیأت شریعت جداگانه برای هر یک از بانک‌ها است. این در حالی است که برخی از کشورها مانند کنیا و اندونزی بانک‌های اسلامی آنها هیأت شریعت ندارند.

^۲ capital adequacy ratios (CAR)

سهامداران و اعتبار دهندگان) منظور گردد. با این حال روشن نمودن موقعیت و شرایط تحت اهداف ثبات مالی ممکن است باعث لغو چنین حقوق فردی شود. به طور کلی، به نظر می‌رسد که اصول شریعت از جمله حفاظت از کالای عمومی (مصلحت) و ضرورت (الزامات) مربوط به این زمینه باشد. لذا اینکه آیا این اصول پایمالی حقوق سهامداران در گزیر را توجیه می‌کند، مسئله‌ای است که باید مورد بررسی قرار گیرد. در هر صورت، شفافیت در تعیین قدرتهای گزیر به منظور در نظر گرفتن دو معیار مذکور تحت قانون شریعت ضروری است.

۵ بازسازی زیرساخت‌های بانک‌های اسلامی در گزیر

استانداردهای هیأت ثبات مالی شامل مجموعه‌ای از قدرتها و ابزارهای گزیر برای توزیع زیان به اعتبار دهندگان خصوصی و سهامداران است. این اقدامات عبارتند از (الف) ادغام بانک‌های بیمار با نهادهای قوی‌تر (ب) انجام یک معامله خرید و ایجاد تعهد (P & A) از طریق انتقال دارایی‌ها و بدهی‌ها به یک موسسه سالم (به اصطلاح "بانک انتقالی")^۱ (ج) استفاده از ابزارهای نجات از درون^۲ به بازسازی الزامی بدهی، حقوق صاحبان سهام و دیگر مطالبات یک موسسه مالی از طریق ترسیم بدهی‌های ناامن خود و یا تبدیل آن به حقوق صاحبان سهام (د) از بین بردن بخشی از مطالبات سهامداران موجود، در حالیکه نهاد مربوطه باز می‌ماند. در میان عوامل دیگر، این قدرتها باید بدون نیاز به کسب رضایت از سهامداران یا طلبکاران موجود و با تدابیر ایمنی مناسب موجود مبتنی بر اصل "وضع هیچ طلبکاری بدتر نمی‌شود" اعمال شود. مهم‌تر از همه، شفافیت در چارچوب قانونی برای اطمینان از انجام سریع و قانونی اقدامات تصمیم‌گیران گزیر مورد نیاز است. همانطور که قبلاً در این مقاله ذکر شد، ترازنامه بانک‌های اسلامی منعکس‌کننده یک ترکیب پیچیده از قراردادهای شرعی هستند که نیاز به تجزیه و تحلیل دقیق از ابزارهای کاربردی در حوزه بازسازی زیرساخت‌ها است.

بازسازی سرمایه و ادغام

به نظر می‌رسد مشکلی در استفاده از ابزارهای بازسازی الزامی سرمایه در نظام گزیر بانک‌های اسلامی وجود ندارد. تنها با توجه به ساختار سرمایه بانک‌های اسلامی که ممکن است سهام ممتاز و یا سایر ترتیبات ترجیحی مشابه را نداشته باشند، باید به گونه‌ای عمل نمود که در شرایط خاص (درآمد ثابت و وابسته به حقوق صاحبان سهام) تناقضی با اصول شریعت و ممنوعیت ربا (بهره) ایجاد نشود. به طور مشابه نیز به نظر می‌رسد مشکل در ادغام اجباری یک بانک اسلامی بحران‌زده با یک موسسه مالی سالم اسلامی وجود نداشته باشد. اگرچه در برخی از مسائل نیاز به رسیدگی و ارزیابی بیشتر احساس می‌شود. در واقع، ادغام باید به گونه‌ای انجام گیرد که با ویژگی‌های خاص شناخته شده بانک‌های اسلامی هماهنگ باشد. برخی از این مسائل کلیدی به شرح ذیل است:

- نهاد ادغام‌شده باید یک موسسه منطبق با شریعت و یا شعبه (باجه) اسلامی از یک بانک متعارف باشد. در این زمینه، نهاد خریداری‌شده ممکن است نیاز به کسب مجوز برای ایجاد باجه اسلامی و یا یک بانک کاملاً اسلامی داشته باشد. در این گونه موارد، چارچوب قانونی مناسب برای ایجاد یک روند تسریع در صدور مجوز در چارچوب نظام گزیر لازم است.
- در برخی موارد ممکن است روش‌های ادغام به گونه‌ای باشد که هیأت شریعت بانک عملیات انجام شده را منطبق بر شریعت ندانند و بر انحلال و یا فروش آن اتفاق نظر داشته باشند. در چنین مواردی، انجام عملیات ادغام ممکن است

¹ Purchase and Assumption

² bridge bank

³ Bail-in

خریدار را متحمل ضرر و در موارد شدیدتر می‌تواند منجر به شکست آن و در نتیجه تهدید ثبات سیستم مالی گردد. در چنین شرایطی، چارچوب گزیر ممکن است کمک‌های مالی موقتی (به عنوان مثال، یک صندوق گزیر) و مکانیسم‌های ارزیابی و شناسایی به موقع موضوعاتی که منطبق بر شریعت نیستند را فراهم نماید. (کارتونی و دیگران، ۲۰۱۵)

معامله خرید و ایجاد تعهد (پذیرش) (P&A)^۱

در روش P & A، مقام مسئول گزیر اقدام به واگذاری و انتقال تمام یا بخشی از دارایی‌ها و بدهی‌ها از یک موسسه مالی اسلامی مشکل‌دار به یک واحد تجاری سالم (و یا بانک انتقالی) بدون رضایت سهامداران و یا طلبکاران از بانک می‌نماید. لذا به نظر می‌رسد انجام این عملیات در یک بانک اسلامی مانعی نداشته باشد و تنها در پیاده‌سازی عملی این ابزار ممکن است با چالش‌هایی همراه باشد که اصلی‌ترین آن ناشی از ماهیت پیچیده برخی از دارایی‌های کلیدی و بدهی‌های موجود در ترازنامه یک بانک اسلامی است. لذا ساختار چنین معاملاتی در بانک‌های اسلامی ممکن است کاملاً متفاوت با بانک‌های متعارف انجام گیرد. این در حالی است که برخی مطالبات یک بانک اسلامی از قبیل سپرده جاری به راحتی ممکن است قابل انتقال باشد اما وجود پیچیدگی در ساختار حساب‌های سرمایه‌گذاری مشارکت در سود (PSIAs) و ذخیره برابری سود (PERS) ممکن است عملیات انتقال تحت معامله P & A را با چالش روبرو سازد. این مطالبات معمولاً به عنوان بدهی یا دارایی‌های بانک اسلامی نبوده و در درجه اول سرمایه‌گذاری‌هایی هستند که متعلق به دارنده حساب سرمایه‌گذاری است. لذا روابط این نوع از حساب‌های سرمایه‌گذاری در یک معامله P & A نامشخص است.

علاوه بر بدهی‌ها، انتقال دارایی از یک بانک اسلامی نیز می‌تواند با برخی پیچیدگی‌ها همراه باشد. در بانک‌های متعارف، دارایی‌های اصلی منتقل شده تحت معامله P & A معمولاً به عنوان مطالبات جاری تلقی می‌شوند. در بانک‌های اسلامی، دارایی‌های کلیدی شامل مطالبات فروش، حقوق مشارکت در ترتیبات تسهیم سود و زیان و مطالبات (دریافتنی) اجاره است که ساختار انتقال آنها تحت معامله P & A با نااطمینانی همراه است و باید دارای یک چارچوب قانونی روشن و شفاف باشند. علاوه بر این موقعیت و شرایط شرعی نهادهای خریداری شده نیز دارای اهمیت می‌باشد. در مواردیکه نهادهای مالی بحران‌زده مجبور به ادغام می‌شود، لازم است از واجد شرایط بودن خریدار دارایی‌ها و بدهی‌های یک بانک مشکل‌دار و مجاز بودن به انجام عملیات‌های اسلامی، اطمینان کافی حاصل شود. این مسئله به ویژه در مواردی که خریدار خود یک موسسه مالی اسلامی و یا یک موسسه مالی متعارف با گیشه اسلامی نیست از اهمیت بیشتری برخوردار می‌گردد.

تجدید ساختار بدهی (کمک به نهاد مالی بحران‌زده از درون - Bail-in)

^۱ Purchase and Assumption (P&A)

^۲ برای توضیح بیشتر، با توجه به بحران مالی امریکا و تجربه این کشور در فرایند و استفاده از ابزارهای گزیر می‌توان گفت که بانک انتقالی بانکی است که تمام یا بخش عمده سهام آن متعلق به شرکت بیمه سپرده فدرال (FDIC) است. مدت فعالیت این بانک محدود است. پس از پایان مهلت قانونی بانک انتقالی باید به بخش خصوصی واگذار شود و یا منحل گردد. لازم به ذکر است که در این دو روش بخشی از دارایی‌های بانک که به فروش نمی‌رسد یا به بانک انتقالی منتقل نمی‌گردد به بخش تصفیه FDIC منتقل می‌شود تا بتدریج فروخته شود و از محل فروش آن مطالبات غرماي ضمانت نشده بانک بر اساس ضوابط قانونی تصفیه گردد.

^۳ بسیاری از این بدهی‌ها به صورت سپرده مانند آنچه که به طور معمول توسط بانک‌های متعارف نگاه‌داری می‌شود، نیست. به عنوان مثال می‌توان به سپرده‌های قراردادهای تضمین‌شده شرعی (قرض و ودیعه) و همچنین قراردادهای شرعی بدون تضمین برای سرمایه‌گذاری (مضاربه و وکالت)، حساب‌های سرمایه‌گذاری با مشارکت در سود (محدود و نامحدود) و صکوک اشاره نمود.

نجات از درون شامل فعالیتی الزام‌آور برای تبدیل بدهی، سرمایه و سایر ابزارهای بانکی در گزیر برای کمک به ایجاد ثبات در بانک و تخصیص زیان میان سهامداران و اعتبار دهندگان ناامن (بیمه نشده) می‌باشد. در این روش مقام مسئول گزیر می‌کوشد با تجدید ساختار سمت چپ ترازنامه و تبدیل بخشی از بدهی‌های ضمانت نشده بانک به سهام، بانک را از ناتوانی مالی نجات دهد. البته در این روش مقام مسئول گزیر مسئولیت‌ها و دشواری‌های بیشتری را باید متحمل شود. در عین حال علی‌رغم همه مشکلات ابزار نجات از درون از هر جهت قابل قبول‌تر از تزریق منابع مالی دولتی از طریق برنامه‌های نجات (از بیرون) است. (طالبی و شریف‌زاده، ۱۳۹۳) در این میان اگر چه به نظر نمی‌رسد مفهوم تخصیص زیان میان مدعیان با شریعت (تسهیم ریسک جزء مهم تأمین مالی اسلامی است) بیگانه باشد، اما اینکه تا چه حد قدرت نجات از درون می‌تواند در حل و فصل یک بانک اسلامی کاربرد داشته باشد، جای تردید و بررسی دارد.

به عنوان مثال به نظر نمی‌رسد در قانون شریعت به تشخیص مفهوم تبدیل الزامی بدهی پرداخته شده باشد و تنها بدهی ممکن است به طور داوطلبانه توسط اعتباردهندگان (طلبکار) مورد بخشش قرار گیرد. در واقع، مفهوم تبدیل بدهی تحت Bail-in، به نوعی بخشش اجباری سهمی از بدهی موجود را مفروض قرار می‌دهد که تحت قانون شریعت ممنوع است. اما اگر این روش را بتوان برای قراردادهای بانکداری اسلامی و به صورت بخشش داوطلبانه بدهی توسط طلبکاران ناامن در نظر گرفت بسیار ارزشمند است. لذا Bail-in، به طور گسترده با استانداردهای IFSB و ساختار tier 1 و tier 2 برای انطباق با شریعت این روش از طریق سرمایه مرتبط است و واضح است که نیازمند طراحی چارچوب قانونی است که در آن رضایت قراردادی (پیش از بخشش) برای طرفین باید لازم الاجرا باشد. (IFSB، ۲۰۱۳)

۶ جمع‌بندی و پیشنهادات سیاستی

- با توجه به اهمیت موضوع در این مقاله تلاش گردید با استفاده از مفاهیم گزیر بانک‌های متعارف، بهترین شیوه‌های بین‌المللی برای طراحی چارچوب گزیر بانک که ممکن است برای بانک‌های اسلامی قابل اجرا باشد، مورد بررسی قرار گیرد. این مقاله نشان می‌دهد برخی از ویژگی‌های معرفی شده در شیوه‌های بین‌المللی قابلیت انطباق با اصول شریعت (به عنوان مثال ریسک‌پذیری و تسهیم زیان) را دارند. از سوی دیگر در طراحی چارچوب‌های قانونی برای گزیر بانک‌های اسلامی باید مسائل خاصی از جمله ساختار نظارتی و حاکمیتی منحصر بفرد و پیچیدگی‌های ترازنامه‌های بانک‌های اسلامی را مدنظر قرار داد که معمولاً در مورد بانک‌های متعارف صدق نمی‌کند.
- بررسی‌ها نشان می‌دهد که ابزارهای گزیر کاربرد گسترده‌ای برای همه بانک‌ها دارند که البته در مورد بانک‌های اسلامی ایجاد یک سری تعدیلات برای انطباق با شریعت ضروری است. در این راستا لازم است تقویت طرح‌ها و صندوق‌های بیمه سپرده منطبق با شریعت و دیگر شبکه‌های ایمنی مالی برای کمک به ارتقای ثبات مالی در اولویت نظام بانکداری اسلامی قرار گیرد.
- بررسی تجربه جهانی و ناتوانی مالی برخی از نهادهای مالی در ایران طی سال‌های اخیر نیز نشان می‌دهد که کشور ما نیز از قوانین و مقررات گزیر بی‌نیاز نیست. لذا تعیین مقام مسئول گزیر در کشور و الزام بانک‌های ایرانی به تهیه برنامه گزیر از اهمیت زیادی برخوردار است. علاوه بر این لازم است بازنگری کلی و اعمال اصلاحات در قوانین و مقررات ناظر به توقف و ناتوانی مالی بانک‌ها و دیگر نهادهای مالی در کشور انجام گیرد.
- در پایان باید گفت که ایجاد نظام خاص ورشکستگی بانکی (گزیر) مطابق با استانداردهای جهانی در نظام بانکی کشور ضروری است و لازم است کلیه بانک‌ها و نهادهای دارای اهمیت سیستمی به صورت سالانه برنامه گزیر خود را تهیه و

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

به مقامات مسئول (بانک مرکزی و صندوق ضمانت سپرده) ارائه نمایند و آنها پس از ارزیابی گزیرپذیری بانکها بایستی اصلاحات سازمانی، حقوقی و مالی لازم را برای رفع موانع موجود به نهاد ذیربط ابلاغ نمایند. در این راستا، مجمع عمومی، هیات مدیره و مدیر عامل بانک، موسسه یا نهاد مذکور موظف است اصلاحات مذکور را به طور کامل اجرا نماید.

منابع و مآخذ

- طالبی، محمد و شریف‌زاده، محمدجواد. (۱۳۹۴)، تهیه برنامه‌گزرد: روشی نو در مدیریت ریسک سیستمی در نظام مالی، تهران: دومین همایش مدیریت ریسک و مهندسی نظام مالی.
- محرابی، لیلا. (۱۳۹۳). قوانین و مقررات احتیاطی در نظام بانکداری اسلامی؛ با تأکید بر مدیریت ریسک، تهران: فصلنامه پژوهش‌های پولی-بانکی، سال ۷، شماره ۲۲.
- موسویان، سیدعباس و حسین میسمی. (۱۳۹۳). نظارت شرعی بر بانک‌ها و مؤسسات مالی اسلامی، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی ج.ا.ا.
- هرورانی، حسین. (۱۳۸۸). چارچوب بازل و مباحثی پیرامون تنظیم و نظارت، نشریه بورس. شماره ۸۶.
- BNM (2010), Shariah Resolution in Islamic Finance, Central bank of Malaysia, Second Edition.
- Chartouni, Carine; Addo Awadzi, Elsie; Tamez, Mario. (2015), Resolution Frameworks for Islamic Banks, IMF working paper
- FDIC (2014), Resolutions Handbook, Revised Dec 23, 2014
- FSB (Financial Stability Board). (2014), Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions, 15 October 2014.
- IFSB (2013), Revised Capital Adequacy Standard for Institutions Offering Islamic Financial Services (excluding Islamic Insurance (Takaful) Institutions and Islamic Collective Investment Schemes); IFSB.
- Inwon, Song and Oosthuizen, C. (2014), Islamic Banking Regulation and Supervision— Survey Results and Challenges, IMF Working Paper No. 14/220 International Monetary Fund, Washington, D.C.
- Kammer, Alfred, M. Norat, M. Piñón, A. Prasad, C. Towe, (2015), Islamic Finance: Opportunities, Challenges, and Policy Options, IMF Staff Discussion Note, International Monetary Fund, Washington, DC.
- Laws of Malaysia (2013), Islamic Financial Services Act 2013, BNM. Available at www.bnm.gov.my/documents/act/en_ifsa.pdf
- McMillen, Michael J. T., (2012), An Introduction to Shari'ah Considerations in Bankruptcy and Insolvency Contexts and Islamic Finance's First Bankruptcy (East Cameron).
- Salman, Ali, (2007), Financial Distress and Bank Failure: Lessons from Closure of Ihlas Finans in Turkey, Islamic Economic Studies, Vol. 14, No. 1 & 2, Aug. 2006 & Jan. 2007, pp.1-52.

فهرست گزارش‌های پژوهشی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
۱۳۹۶		
درآمد در معرض خطر بانک و قالب جدید گزارشگری صورت‌های مالی بین‌المللی IFRS	MBRI- PN -96014	هادی حیدری و ایمان نوربخش
نظام حقوقی وثایق منقول در تعامل با بانکداری بین‌الملل	MBRI- PN -96013	زهرا خوشنود
دست‌نامه صکوک: راهنمایی برای ساختاردهی صکوک	MBRI-TR-96012	رضا یارمحمدی، رسول خوانساری، سید محمد حسن ملیجی
آسیب‌شناسی نظام بانکی کشور: گزارش تفصیلی جلسه بیست‌ویکم سلسله نشست‌های نقد و بررسی پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI- SR -96011	
تحلیل آثار ناترازی ترانزاکشن نظام بانکی بر متغیرهای پولی و راهکارهای تعدیل این ناترازی	MBRI-WP-96010	احمد بدری، حمید زمان زاده
بررسی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی: گزارش تفصیلی جلسه بیستم سلسله نشست‌های نقد و بررسی پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-SR-96009	
امکان‌سنجی تعمیم عقد مضاربه به تمام فعالیت‌های تجاری: گزارش تفصیلی جلسه نوزدهم سلسله نشست‌های نقد و بررسی پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-SR-96008	
سامان‌دهی نرخ بهره سیاستی در سیاست‌گذاری پولی و تحلیل آن از منظر اسلامی	MBRI- PN -96007	حسین میثمی، کامران ندری
بررسی ابعاد فقهی سپرده‌پذیری سرمایه‌گذاری مدت‌دار بانکی	MBRI-PP-96006	وهاب قلیچ
عوامل موثر بر هزینه مالی بنگاه‌های تولیدی	MBRI-PN-96005	سجاد ابراهیمی، سیدعلی مدنی زاده، امینه محمودزاده
شناسایی منحنی فیلیپس سازگار با اقتصاد ایران	MBRI-PN-96004	مریم همتی
واکاوی ظرفیت تأمین مالی مغفول به‌پشتوانه وثایق منقول در شبکه بانکی	MBRI-PN-96003	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
تأمین مالی پایدار و سودآوری بانک	MBRI-PN-96002	مهشید شاهچرا، ماندانا طاهری
بررسی تجربه کشورها در تدوین سند راهبردی بانکداری اسلامی	MBRI-RP-96001	لیلا محرابی، رسول خوانساری
۱۳۹۵		
شواهدی از رفتار قیمت‌گذاری در نرخ‌های تورم پایین و بالا	MBRI- RR -95017	سعید بیات
الگوی رفتاری سپر سرمایه قانونی بانک‌ها	MBRI- PP -95016	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
بروزرسانی جعبه ابزار پیش‌بینی تورم	MBRI- RR -95015	محمد حسین رضایی
طراحی سیستم هشدار سریع در شبکه بانکی کشور	MBRI- PP -95014	اعظم احمدیان، هادی حیدری
تبیین ظرفیت ابزارهای مالی اسلامی در تأمین مالی طرح‌های غیرانتفاعی	MBRI- PP -95013	وهاب قلیچ
آثار بی‌ثباتی بازار ارز بر بازدهی شبکه بانکی ایران	MBRI- PP -95012	محمدولی پور پاشاه و محمد ارباب‌افضلی
رتبه‌بندی مؤسسات مالی اسلامی برتر جهان در سال ۲۰۱۵	MBRI-TR-95011	لیلا محرابی
فرصت‌ها و چالش‌های کارت اعتباری بین‌المللی در نظام بانکی ایران	MBRI-PN-95010	رسول خوانساری
ارکان اصلاحات نهادی لازم برای نهادینه‌سازی ثبات بخش مالی	MBRI-PP-95009	علی بهادر
واکاوی ابعاد حقوقی سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت بانکی ایران	MBRI-PP-95008	زهرا خوشنود
صورت‌های مالی لازم‌الاجرای بانک‌های ایران: تقابل قانون با همزیستی مسالمت‌آمیز؟	MBRI-RR-95007	کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری
چارچوب گزارشگری مالی بانک‌های ایران	MBRI-RR-95006	کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری
جایگاه مؤسسات اعتباری و واسطه‌گری مالی غیربانکی در نظام مالی	MBRI-RR-95005	مهرداد سپه‌وند
موانع حذف ربا از نظام بانکی ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی	MBRI-RR-95004	فرشته ملاکریمی، وهاب قلیچ
سازوکار مدیریت نرخ‌های سود در چارچوب سیاست پولی	MBRI-PP-95003	اکبر کمیجانی، حمید زمان‌زاده، علی بهادر
صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS	MBRI-PP-95002	احمد بدری
لزوم اصلاحات ساختاری پایدارکننده‌ی نرخ تورم تک‌رقمی در شبکه‌ی بانکی	MBRI-PN-95001	علی بهادر
۱۳۹۴		
آسیب‌شناسی اوراق مشارکت بانک مرکزی از دیدگاه فقهی-اقتصادی	MBRI-PN-94025	حسین میثمی
مدیریت بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی: پیش‌شرط تحقق نرخ تورم تک‌رقمی	MBRI-PN-94024	مریم همتی
کاستی‌های بازارهای مالی ایران و ثبات قیمتی	MBRI-PN-94023	علی بهادر
کلان‌نگاری بانکداری سایه‌ای در ایران	MBRI-PN-94022	محمد ارباب‌افضلی، مهشید شاهچرا، ماندانا طاهری

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
مسیر آتی نظام مالی: بانک محور یا بازار محور	MBRI-RR-94021	زهرا خوشنود
آثار مؤلفه‌های بخش حقیقی و رشد قیمت دارایی‌ها در مطالبات غیرجاری بانک‌ها	MBRI-PN-94020	حسین باستانزاد، محمدولی پور پاشا، هادی حیدری
شاخص‌سازی قیمت‌های تجارت خارجی ایران	MBRI-RP-94019	سجاد ابراهیمی
طراحی اوراق بهادار اسلامی تورم پیوند در نظام مالی ایران	MBRI-PN-94018	رسول خوانساری و امیر حسین اعتصامی
شمول مالی در ایران: مقایسه‌ای بر اساس معیارهای پایه‌ای گروه ۲۰	MBRI-PN-94017	مجید عینیان
نقد و بررسی پیش‌نویس طرح قانون عملیات بانکی بدون ربا	MBRI-SR-94016	
تحلیل سازوکار تعدیل نسبت کفایت سرمایه در دوره‌های رکود و رونق	MBRI-PN-94015	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
نقش اوراق بهادار اسلامی در تأمین کسری بودجه دولتی	MBRI-PP-94014	وهاب قلیچ
حکمرانی شرکتی در نظام‌های بانکی منتخب و نقش بانک‌های مرکزی	MBRI-RR-94013	مهرداد سپه‌وند، حمید قنبری، امین جعفری، لیلا محرابی
طراحی ابزارهای اسلامی جهت ارائه تسهیلات قاعده‌مند توسط بانک مرکزی	MBRI-PN-94012	حسین میثمی، حسین توکلیان
صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS	MBRI-PP-94011	احمد بدری
قواعد مالی و هدف‌گذاری تورمی	MBRI-PN-94010	ژاله زارعی
عملیات بازار باز در بانکداری مرکزی نوین و تحلیل آن از منظر فقهی	MBRI-RR-94009	حسین میثمی
عوامل موثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی	MBRI-PN-94008	وهاب قلیچ و رسول خوانساری
ناخشنایی عملیات بازار باز	MBRI-WP-94007	پیر پائولو بنینو، سالواتور نیستیکو
برآورد ارزش خدمات خانگی کشور با تأکید بر خدمات زنان خانه‌دار	MBRI-RR-94006	ابوالفضل خاوری نژاد
افق زمانی گذار به تورم تک رقمی پایدار در سایه سیاست پولی و ارزی	MBRI-PN-94005	حمید زمان‌زاده
برگزیدگان حوزه‌های مختلف بانکداری مرکزی در سال ۲۰۱۴	MBRI-TR-94004	ژاله زارعی و ایلناز ابراهیمی
نظام‌های ارزی: دسته بندی، شناسایی و آثار اقتصادی	MBRI-RP-94003	علی بهادر
قدرت قانونی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	MBRI-WP-94002	زهرا خوشنود، پی‌یر ای. بولتز
معرفی یک شاخص شرایط پولی جدید برای اقتصاد ایران	MBRI-WP-94001	مریم همتی، رضا بوستانی
۱۳۹۳		
عوامل موثر بر بهره‌مندی از وام و شکل‌گیری تقاضا برای وام در خانوارهای شهری	MBRI-RR-93042	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ساختار هزینه‌ای بنگاه‌ها و تقاضا برای منابع مالی	MBRI-PN-93041	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
رتبه‌بندی مؤسسات مالی اسلامی برتر جهان در سال ۲۰۱۴	MBRI-TR-93040	لیلا محرابی
تحلیل پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی در ایران	MBRI-PN-93039	سیدعلی مدنی زاده، هومن کرمی، سعید بیات
بررسی آمار و اطلاعات حوزه تأمین مالی	MBRI-PN-93038	مجید عینیان، امینه محمودزاده
ارزیابی ساختار ترازنامه و واسطه‌گری مالی شبکه بانکی کشور	MBRI-PN-93037	مهشید شاهچرا و ماندانا طاهری
چارچوبی برای اصلاح سیاستگذاری پولی در ایران	MBRI-PP-93036	سید احمدرضا جلالی نائینی و محمدامین نادریان
قواعد مالی و پیاده‌سازی آن در ایران	MBRI-PP-93035	ژاله زارعی
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93034	حمید زمان‌زاده
گزارش ماهانه پیش‌بینی تورم، دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93033	سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
رهنگاشت بانکداری مرکزی ایران در افق میان‌مدت	MBRI-PP-93032	حمید زمان‌زاده، مریم همتی و حسین توکلیان
تجربه شیلی، ترکیه و برزیل در بازنگری چارچوب سیاست پولی	MBRI-PN-93031	ایلناز ابراهیمی
تنگنای اعتباری از شواهد خرد تا پیامدهای کلان	MBRI-PP-93030	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
صکوک بیع دین به عنوان ابزار سیاست پولی	MBRI-PN-93029	حسین میثمی
رکود تورمی و راهکارهای خروج	MBRI-PP-93028	محمدحسین رحمتی و سیدعلی مدنی‌زاده
رکودتورمی در ایران: نظم‌های آماری و عوامل آن	MBRI-PP-93027	محمدحسین رحمتی، سیدعلی مدنی‌زاده، فاطمه نجفی
مدیریت نرخ ارز تحت نظام ارزی خزنده در کریدور	MBRI-PP-93026	حمید زمان‌زاده، علی بهادر، حسین باستانزاد، حسین توکلیان

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
مطالبات غیرجاری یا دارایی‌های مسموم بانک‌ها	MBRI-PP-93025	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93024	حمید زمان زاده
گزارش فصلی متغیرهای اقتصاد کلان (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93023	دکتر سیدعلی مدنی زاده، دکتر رامین مجاب، سجاد ابراهیمی، سعید بیات، مجید عینیان، هومن کرمی
گزارش ماهانه پیش بینی تورم (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93022	دکتر سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
گزارش فصلی تولید صنعتی ایران (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93021	سجاد ابراهیمی
شکست بازار اعتبارات	MBRI-PP-93020	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
سیستم حسابهای ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران (حساب اقماری محیط زیست ایران) (SEEAIRAN)	MBRI-RR-93019	ابوالفضل خاوری نژاد
بررسی اثرات دور اول و دوم تحولات اقتصاد کلان بر ترازنامه بانک‌ها	MBRI-PN-93018	هادی حیدری
گواهی سپرده مدت‌دار سرمایه‌گذاری خاص: کاستی‌ها و راه‌حل‌ها	MBRI-PN-93017	رسول خوانساری، ماندانا طاهری، حمید زمان‌زاده
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از منحنی فیلیپس	MBRI-WP-93016	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
چرخه‌های تجاری و اعتباری	MBRI-PP-93015	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
ارتباط پول و قیمت: با تمرکز بر اجزای شاخص قیمت مصرف‌کننده	MBRI-PP-93014	رامین مجاب
ارزیابی پویایی صنعت بانکداری ایران با تأکید بر رقابت‌پذیری	MBRI-PN-93013	اعظم احمدیان
هدف‌گذاری تورم؛ لزوم اعمال و پیش‌شرط‌های اساسی	MBRI-PN-93012	ایلناز ابراهیمی
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-PP-93011	مریم همتی
کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل‌های غیرخطی و زمان‌متغیر	MBRI-WP-93010	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی	MBRI-PN-93009	وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی
ارزیابی سرمایه بانک‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی	MBRI-PN-93008	زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات	MBRI-WP-93007	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
وضعیت صنایع در دوره‌های رونق و رکود	MBRI-PN-93006	مجید عینیان
ارزیابی وضعیت مطالبات غیرجاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها	MBRI-PN-93005	لیلا محرابی
معرفی روش‌های تأمین مالی اسلامی در کشورهای مختلف	MBRI-PN-93004	لیلا محرابی
سپر سرمایه مخالف چرخه سندی از جمله اسناد توافق‌نامه سرمایه‌بال سه	MBRI-PP-93003	زهرا خوشنود
آسیب‌شناسی بازار بین‌بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی	MBRI-PP-93002	رسول خوانساری
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست‌گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتی
تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیرجاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی	MBRI-9226	حامد عادل نیک
اثرات پویای حجم کل بدهی‌ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۹۰-۱۳۶۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی	MBRI-9225	احمدعلی رضایی
ارزیابی عملکرد بانک‌ها در سبد دارایی، بدهی، سود و زیان در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۲	MBRI-9224	اعظم احمدیان
تحلیل سهم از بازار بانک‌ها (۱۳۹۱-۱۳۹۰)	MBRI-9223	اعظم احمدیان
ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی، در بانک‌های ایران (۱۳۹۱-۱۳۹۰)	MBRI-9222	اعظم احمدیان
تجربه بانک‌های توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی	MBRI-9221	لیلا محرابی
وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)	MBRI-9220	وهاب قلیچ، لیلا محرابی
پایداری تورم و عوامل موثر بر آن در اقتصاد ایران	MBRI-9219	حجت تقی‌لو
مالیات تورمی در ترازوی عدالت	MBRI-9217	دکتر محمداسماعیل توسلی و وهاب قلیچ
مدیریت ثروت اسلامی	MBRI-9216	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی
بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول	MBRI-9215	فرشته ملاکریمی
تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران	MBRI-9214	ماندانا طاهری، فرهاد نیلی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9213	رسول خوانساری، حسین میثمی، لیلا محرابی
جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران	MBRI-9212	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا	MBRI-9211	حسین میثمی
ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)	MBRI-9210	اعظم احمدیان
نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک	MBRI-9209	حمید قنبری
تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید	MBRI-9208	اعظم احمدیان
بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)	MBRI-9207	مصعب عبدالهی آرائی
حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9206	حسین میثمی
استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9205	وهاب قلیچ
مدیریت دارایی و بدهی در بانک‌های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9204	لیلا محرابی
مدیریت ریسک در بانک‌های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9203	رسول خوانساری
اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9202	فرشته ملاکریمی
تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9201	حسین میثمی
۱۳۹۱		
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9111	حسین میثمی
مجموعه روایات ربا(بخش اول)	MBRI-9110	فرشته ملاکریمی
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI-9109	فرشته ملاکریمی
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI-9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI-9107	زهره خوشنود
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI-9106	لیلا محرابی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI-9105	حسین میثمی
تورق چیست؟	MBRI-9104	وهاب قلیچ
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI-9103	لیلا محرابی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI-9102	لیلا محرابی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI-9101	ایلناز ابراهیمی
۱۳۹۰		
عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9008	حسین قضاوی، حسین بازمحمدی
کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)	MBRI-9007	فرهاد نیلی
برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9006	سید صفدر حسینی
جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی: تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9005	ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی
اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9004	حسین معصومی، محمد روشن‌دل
ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9003	زهره سلطانی، زهره خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی
بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9002	وهاب قلیچ
مالیات تورمی دلار (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9001	حسین قضاوی
۱۳۸۹		
بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب	MBRI-8911	علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان
قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه	MBRI-8910	امیر حسین امین آزاد، حسین معصومی
سیاست‌های پولی و قیمت نفت	MBRI-8909	مهدی منجمی
مدیریت نقدینگی و جوجه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار	MBRI-8908	هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش
مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی	MBRI-8907	لیلا محرابی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
بررسی برنامه پنجم توسعه کشور	MBRI-8906	مهشید شاهچرا
آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	MBRI-8905	طاهره اکبری آلاشتی
اثر خارجی بحران های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان	MBRI-8904	ترانگ بوی، تامیم بایومی، مترجم: سوفی بیگلری
نقش یوآن در موفقیت تجاری چین	MBRI-8903	پرستو شجری
ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر	MBRI-8902	مجید صامتی، سعید دانی کریم زاده، لیلا نیلفروشان
امکان‌سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تامین مالی خرد اسلامی	MBRI-8901	حسین میثمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی اصل

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir